

[Honoré]

undertrykte dele af befolkningerne, eller om en modreaktion fra systemet vil udsætte disse befolkningsgrupper for et øget pres.

Endvidere må det spørgsmål stilles, om den såkaldte politiske afspænding mellem Øst- og Vesteuropa kan tænkes at ville blive truet af Vestens fortsatte interesse for de kommunistiske landes overholdelse af menneskerettighederne. Kan det tænkes, at en manglende forbedring på menneskerettighedernes område betyder, at sikkerhedskonferencens værdi må tages op til fornyet overvejelse? Hvis nemlig øget østeuropæisk respekt for menneskerettighederne er en vigtig del af den østeuropæiske betaling for vestlige ydelser, økonomisk-teknologisk bistand og for anerkendelsen af Sovjets territoriale ekspansion efter anden verdenskrig, så vil den vestlige verden måske kunne anse sig for at være blevet snydt.

Denne forespørgsel skal være en offentlig, parlamentarisk debat om et problem, som regeringerne omgås med betydelig takt. Jeg mener, at der for Danmark består en ganske særlig forpligtelse til at afholde en sådan parlamentarisk debat i betragtning af, at det var en kreds af danske, der for 2 ½ år siden i København afholdt den første internationale Sakharovhøring om, hvordan menneskerettighederne var blevet praktiseret i Sovjet fra 1965 til 1975. Der er ingen tvivl om, at afholdelse af en folketingsdebat som den, der skal foregå i dag, har betydning ud over Danmarks grænser.

Forespørgerne anser marxisme-leninisme for at være menneskefjendsk, men ønsker ikke med denne debat at lægge op til en generel fordømmelse af østeuropæisk kommunisme og østeuropæiske stater. Vi mener, at der må anlægges en nuanceret bedømmelse af menneskerettighedsspørgsmålet for de forskellige østeuropæiske kommunistpartiers vedkommende og for de stater, som de behersker. Måtte en åben debat om disse spørgsmål først og fremmest tjene bestræbelserne for at fremme menneskerettighederne i Europa og ikke propagandistiske formål!

Minister Lise Østergaard:

Det er efterhånden længe siden, vi har haft lejlighed til her i folketinget at drøfte konferencen om sikkerhed og samarbejde i Europa og opfølgningen af denne konferen-

ce. Derfor er jeg glad for, at det stillede spørgsmål om Beogradmødets betydning for menneskerettighederne i de kommunistiske lande giver os anledning til at behandle dette emne. Menneskerettighedsspørgsmålet er jo en del af denne større helhed, der er et vigtigt led i afspændingen mellem Øst og Vest.

Beogradmødet fandt sted på grundlag af den slutakt, som blev undertegnet den 1. august 1975 af stats- og regeringscheferne for de 35 stater i Europa og Nordamerika, der deltog i konferencen om sikkerhed og samarbejde eller CSCE, som den benævnes for kortheds skyld.

En af bestemmelserne i Helsingforslutakten går ud på, at der skal tilrettelægges møder mellem deltagerstaterne om gennemførelsen af slutaktens bestemmelser og om foranstaltninger til styrkelse af afspændingen. Denne bestemmelse er i øvrigt baseret på et dansk forslag. Beogradmødet var således det første af en række møder, hvor man fra gang til gang træffer beslutning om tid og sted for det næste møde.

I forbindelse med det stillede spørgsmål vil jeg gerne fremhæve, at Helsingforslutakten ikke er en traktat om menneskerettigheder, selv om man godt kunne få det indtryk fra pressens omtale af mødet. For det første er slutakten ikke en traktat, men en politisk hensigtserklæring. For det andet udgør menneskerettighederne kun en enkelt side af slutakten, der over en meget bred front peger på muligheder for et udvidet samarbejde mellem Øst og Vest til fremme af afspændingen og den indbyrdes forståelse.

Den første del, kurv I, som den kaldes, drejer sig om sikkerheden i Europa. Den rummer principper for forholdet mellem staterne, herunder folkeretlige principper og principper for menneskerettighederne. Den handler også om de såkaldte tillidskabende foranstaltninger, dvs. gensidige oplysninger landene imellem om større militære manøvrer og udvekslinger af observatører i forbindelse hermed.

Den anden del, kurv II, handler om samhandel og industrielt samarbejde, om miljø, videnskab og teknologi og om transport, turisme og fremmedarbejdere.

Under forhandlingerne i Helsingfors har Danmark lagt særlig vægt på den tredje kurv, der bl.a. handler om samarbejde på de humanitære områder. Den drejer sig om stør-